

ՀԱՅՆՈՐԵՆ ՏԱՐԱԾԵՆՔ
ՄԵՐ ՌԵՍՊՈՒԲԼԻԿԱՅՈՒՄ
ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ՑԵՂԱԽՄԲԻ
ՀԱՎԵՐԸ

636.5

Օգնություն դասախոսին

Ս. Կ. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ
Հայկական ՍՍՌ ԳԱ ակադեմիկոս

ԼԱՅՆՈՐԵՆ ՏԱՐԱԾԵՆՔ ՄԵՐ ՌԵՍՊՈՒԲԼԻԿԱ-
ՅՈՒՄ ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ՑԵՂԱԽՄԲԻ ՀԱՎԵՐԸ

A II
35942

В помощь лектору

С. К. КАРАПЕТЯН
Академик АН Армянской ССР

**Широко распространим в нашей республике
кур ереванской породной группы**

(На армянском языке)

**Общество по распространению политических и научных знаний
Армянской ССР**

Ереван—1963

Հավերի երևանյան ցեղախումբը ստեղծվել է Հայաստանում վերջին տասնամյակի ընթացքում, մեր պայմաններին լավ հարմարված պրիմիտիվ ցեղի հավերի և ամերիկյան ծագում ունեցող բուժարանային երկու ցեղերի՝ ռոդալյանդների և ավստրալոբանների բարդ վերարտադրական տրամախաչման և խառնածինների նպատակադիր աճնցման եղանակով: Նոր ցեղախումբը ստեղծվել է գիտնականների, թռչնաբուժական սովխոզների, ֆարքիկանների, կուլտուրային ֆերմաների, ինկուբատորային-թռչնաբուժական կայանների մասնագետների և արտադրության մեջ անմիջապես աշխատող թռչնապահների համատեղ աշխատանքով և միահամուռ ջանքերով: Համեմատաբար կարճ ժամանակամիջոցում բարձր մթերատու թռչունների նոր ցեղախումբ ստեղծելու հաջողության գլխավոր գրավականն այն էր, որ ցեղագոյացման աշխատանքները տարվում էին ելնելով միշտորինյան կենսաբանության այն սկզբունքից, որ օրգանական աշխարհի զարգացման պրոցեսում որոշիչ դերը պատկանում է կյանքի պայմաններին, որ օրգանիզմը և կյանքի պայմանները իրենցից ներկայացնում են մի անբաժանելի միասնություն:

Մեզ հաճախ են հարցնում, թե արդյոք միջցեղային տրամախաչումը նոր ցեղ ստանալու միակ եղանակն է, արդյոք տեղական հավերի տրամախաչումը կուլտուրական ցեղերի հետ առաջինների բարելավման միակ ուղին էր և, վերջապես, ինչու չէր կարելի կուլտուրական այն ցեղերը, որոնք օգտագործվել են տրամախաչման նպատակով, բազմացնել և տա-

րաժեշտ մեր ռեսպուբլիկայում մաքուր վիճակում, այլ կերպ ասած կլիմայավարժեցման (ակլիմատիզացիայի) եղանակով:

Այսպիսի հարցասիրությունը զուրկ չէ տրամաբանական հիմքից, ուստի նրան պետք է տալ պատասխան թեկուզ համառոտ:

Միջցեղային տրամախաչումը թե թռչնաբուծության մեջ և թե անասնաբուծության մյուս ճյուղերում իհարկե նոր ցեղեր ստանալու միակ ուղին չէ, նոր ցեղեր կարելի է ստանալ նաև զտացեղ բուծման եղանակով: Բայց հարյուրամյակների փորձը ցույց է տվել, որ եթե տրամախաչման միջոցով կարելի է թռչունների նոր ցեղեր ստեղծել 10—15 տարվա ընթացքում, ապա զտացեղ՝ «ինքն իր մեջ» բուծելու եղանակով նոր ցեղ ստանալու համար պահանջվում է անհամեմատ ավելի երկար ժամանակ՝ տասնյակ տարիներ, ընդ որում ոչ միշտ է աշխատանքը հաջողությամբ պսակվում: Նույնը կարելի է ասել գյուղատնտեսական կենդանիների տարբեր տեսակների նրկատմամբ: Ասածներս հաստատելու համար բերենք երկու օրինակ. Ռուսաստանում բուծվող հավերի հնագույն ցեղերից մեկը որլովյան ցեղն է, որն ստեղծվել է «իր մեջ» բուծելու եղանակով, ավելի քան 100 տարիների ընթացքում, այն ժամանակ, երբ պերվոմայսկիյե ցեղը տրամախաչման եղանակով ստեղծվեց մոտ 15 տարվա ընթացքում: Տավարի ջերսեյական հայտնի ցեղը, որը աչքի է ընկնում կաթի յուղայնության բարձր տոկոսով (5—6%) ստացվել է «իր մեջ» բուծելու եղանակով, որի համար պահանջվել է շուրջ 150 տարի, իսկ տավարի կոստրոմյան հռչակավոր ցեղը տրամախաչման եղանակով ստեղծվեց մոտ 20—25 տարվա ընթացքում, նույնը կարելի է ասել Հայաստանում, Ադրբեջանում, Վրաստանում և Դաղստանում ստեղծված տավարի կովկասյան գորշ ցեղի մասին:

Վերջին 10—15 տարիների ընթացքում Սովետական Միության տարբեր մասերում ստեղծվել են գյուղատնտեսական թռչունների-հավերի, սագերի, բադերի և հնդկահավերի մոտ 15 նոր ցեղախմբեր, դրանք բոլորն էլ առանց բացառության,

ստացվել էն տրամախաչման եղանակով: Հավերի ուսական
սպիտակ ցեղը, որը ներկայումս ամհնատարածվածն է
ՍՍՌՄ-ում, նույնպես ստեղծվել է տրամախաչման ճանապարհ-
հով: Այդ մեթոդով են ստեղծվել նաև հավերի ամերիկյան
ծագում ունեցող մսածվատու ցեղերը (ռոդայլանդները, պլի-
մուտրոկները, նյու-հեմպշերները և այլն): Մենք մեր աշխա-
տակիցների հետ 6—7 տարի շարունակ սելեկցիոն-տոհմային
աշխատանք էինք տանում տեղական հավերի հետ, նպատակ
ունենալով սլարդելու թե հնարավոր չէ արդյոք «իր մեջ» բու-
ծել և ընտրության ճանապարհով արմատապես վերափոխել
նրանց ժառանգական հատկանիշները և ղգալիորեն բարձրաց-
նել մթերատվությունը: Այդ ուսումնասիրությունները ցույց
տվին, որ լավ կերակրման և սելեկցիայի շնորհիվ տեղական
հավերի ձվատվությունը շնայած որ նկատելիորեն ավելանում
է, սակայն այնուամենայնիվ շարունակում է մնալ ցածր մա-
կարդակի վրա՝ մոտ 100 ձվի սահմաններում, իսկ կենդանի
քաշը գրեթե չի փոփոխվում, մնալով 1,5 կգ սահմաններում:
Նույնը վերաբերում է ձվի քաշին, որի միջին կշիռը 50—51
գրամից չի անցնում: Շատ աննշան է փոփոխվում նաև նրանց
կոնստիտուցիոն տիպը և մարմնակազմությունը միատարու-
թյուն չի ստեղծում, փետրածածկի գույնը շարունակում է
մնալ խայտարղետ: Ուսումնասիրությունների այս արդյունք-
ները մեզ վերջնականապես համոզեցին, որ տեղական հավերի
կատարելագործման ուղին պետք է փնտրել տրամախաչման
մեջ: Այդ տարիների ընթացքում մենք միաժամանակ ուսում-
նասիրում էինք թե ներմուծված կուլտուրական ցեղերը (ռո-
դայլանդներ, ավստրալորպեր, պլիմուտրոկներ, լեգհորներ և
պերվոմայսկիներ) ինչպես են հարմարվում մեր տեղական
պայմաններին:

Տարիների դիտողությունները ցույց տվին, որ ներմուծված
այդ ցեղերը մաքուր բուծման դեպքում շատ վատ են հարմար-
վում տեղական պայմաններին, արագ կերպով կորցնում են
իրենց արժեքավոր ժառանգական հատկանիշները՝ բարձր
ձվատվությունը և մեծ կենդանի քաշը, խիստ կերպով ընկնում

է նրանց կենսունակութիւնը, շատ վատ են աճում մատղաշները, որոնց անկումները հաճախ հասնում են մինչև 50—60%: Պարզ դարձավ, որ ներմուծված կուլտուրական ցեղերի կլիմայավարժեցման ուղին նույնպես ցանկալի արդյունք չի տալիս: Դրա պատճառը բացատրել դժվար չէ. ներմուծված բուծարանային ցեղերը ստեղծվել են այլ բնակլիմայական և տընտեսական պայմաններում և այդ պայմանների արգասիք են հանդիսանում, պարզ է, որ երբ նրանք փոխադրվում են նոր, իրենց բիոլոգիական բնույթին չհամապատասխանող միջավայր, արագորեն սկսում են կորցնել իրենց ժառանգական հատկանիշները և ամենից առաջ կենսունակութիւնն ու բարձր մթերատվութիւնը:

Ահա թե ինչու մենք վերջնականապես հանգեցինք այն եզրակացութեանը, որ յուրաքանչյուր բնատնտեսական շրջանոսպուրիկա, մարզ, երկրամաս, սկստք է ստեղծի իր պայմաններին լավ հարմարված բարձր մթերատու բուծարանային ցեղեր, այդ նպատակի համար օգտագործելով տրամախաչման և խառնածինների նպատակաուղղված աճեցման եղանակը, որը հնարավորութիւն է տալիս նոր ցեղի մեջ միավորել մի կողմից տեղական ցեղերի արժեքավոր հատկութիւնները և ամենից առաջ բարձր կենսունակութիւնը՝ տեղական պայմաններին լավ հարմարվածութիւնը, իսկ մյուս կողմից բուծարանային ցեղերի տոհմային արժանիքները՝ բարձր ձվատվութիւնը, մեծ կենդանի քաշը, ձվի մեծ կշիռը և այլն: Շատ կարևոր է գիտենալ, որ այդ ճանապարհով ստեղծված ցեղերը ոչ միայն միավորում են ելակետային ցեղերի բնորոշ հատկութիւնները, այլև ձեռք են բերում այնպիսի նոր արժեքավոր ժառանգական հատկութիւններ, որոնք բացակայում էին ելակետային ցեղերի մոտ:

ԻՆՉ ԱՐԺԱՆԻՔՆԵՐ ՈՒՆԵՆ ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ՑԵՂԱԽՄԲԻ
ՀԱՎԵՐՐ

Ամենից առաջ նրանք կոմբինացված մթերատվության ուղ-
ղություն ունեն, այդ պատճառով էլ կոչվում են հանրօգտա-
գործելի, կամ մսածվատու: Հավերի տարեկան միջին ձվատը-
վությունը նորմալ կերակրման պայմաններում կազմում է
150—175 ձու, երիտասարդ հավերի՝ վառեկների միջին կեն-
դանի քաշը կազմում է 2,1—2,2 կգ, իսկ հասակավոր հավե-
րինը՝ 2,3—2,5 կգ:

Առանձին հավեր կշռում են 3,5—3,8 կգ: Աքաղաղների մի-
ջին քաշը 3—3,5 կգ, իսկ մաքսիմումը հասնում է 4,5—5 կգ:
Ձվի միջին կշիռը 56—58 գրամ է, մաքսիմումը հասնում է
75—80 գրամի:

Այսպիսով նոր ցեղախմբի հավերը տեղական հավերին
դերադանցում են ձվատվությամբ մոտ երկու անգամ, կեն-
դանի քաշով մեկ ու կես անգամ, իսկ ձվի մեծությամբ մոտ
15%: Նրանք շատ լավ հարմարվում են մեր ռեսպուբլիկայի
տարբեր բնակլիմայական պայմաններին, սկսած Արարատ-
յան հարթավայրից, վերջացրած բարձրադիր լեռնային շր-
ջաններով: Բիոլոգիական և տնտեսական այս արժեքավոր
հատկությունը նրանք ժառանգել են տեղական հավերից: Նոր
ցեղախմբի հավերի բիոտնտեսական արժանիքներից մեկն էլ
նրանց բարձր ձմեռային ձվատվությունն է. աշնան-ձմեռային
6 ամսում նրանք տալիս են 80—85 ձու, կամ տարեկան ձվա-
տվության մոտ կեսը: Այս հատկանիշը նրանք ժառանգել են
մի կողմից ավստրալորպերից, իսկ մյուս կողմից լրացուցիչ
լուսավորության ներգործության տակ, որը տարիներ շարու-
նակ օգտագործվում էր ցեղագոյացման պրոցեսում, որպես
արտաքին միջավայրի հզոր գործոններից մեկը:

Նկ. 1. Երևանյան ցեղախմբի հավ, որի կենդանի քաշն է 3,5 կգ.

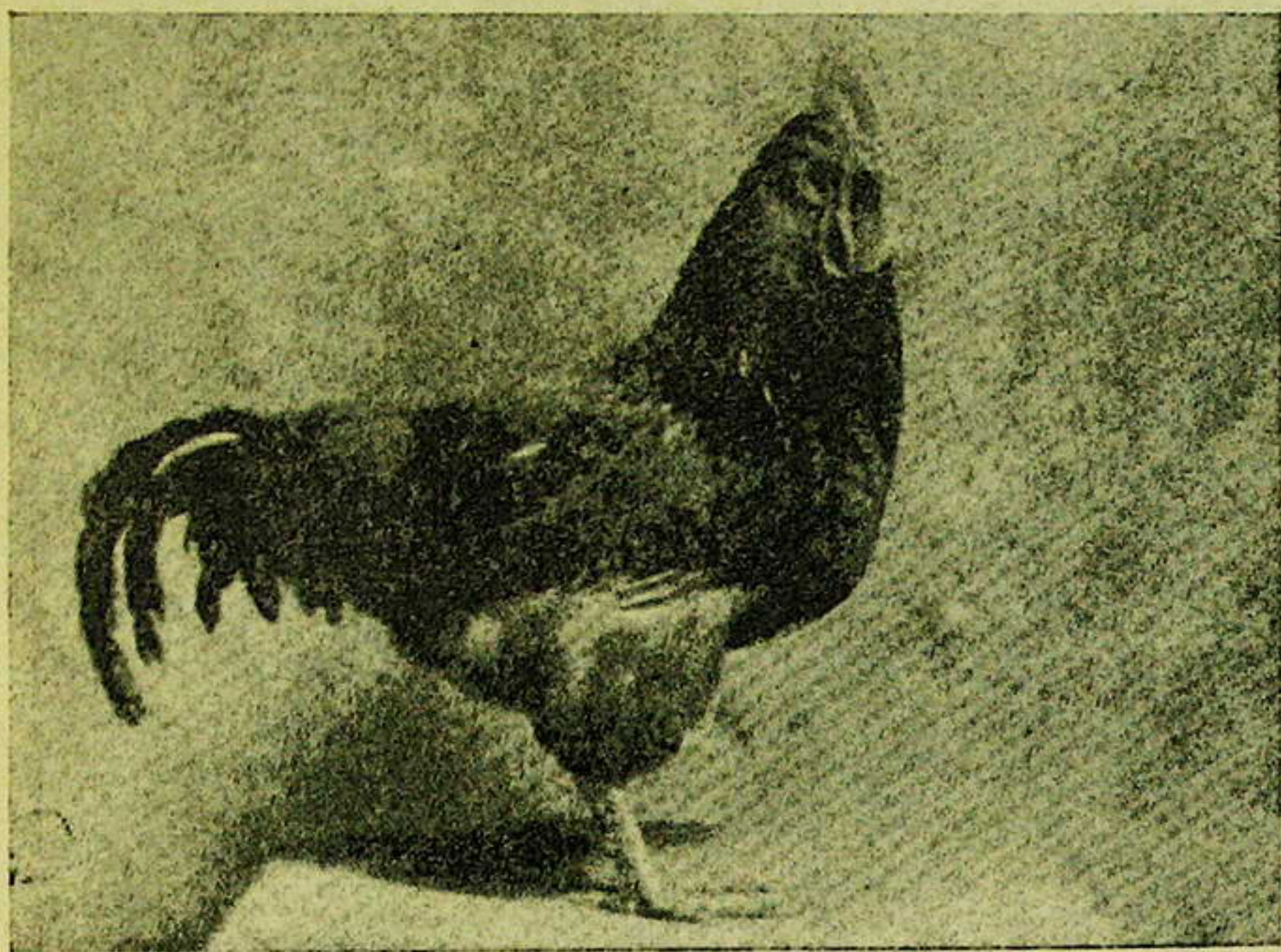
Երևանյան ցեղախմբի հավերի մյուս արժեքավոր հատկությունը նրանց համեմատական ֆիզիոլոգիական վաղահասությունն է և մատղաշների աճի բարձր տեմպը: Վառեկների ձվարկումն սկսվում է հիմնականում մոտ 6-ամսական հասակում (մյուս մսաձվատու ցեղերը մասսայական ձվարկումն սկսում են 7—8 ամսական հասակում), այսինքն նույն հասակում, որը սահմանված է ձվատու ուղղություն ունեցող ուսական սպիտակ ցեղի համար:

Դա հնարավորություն է տալիս վաղ ճտահանությունից ստացված և լավ զարգացած վառեկներից ճտահանության նույն տարում ստանալ մինչև 60—70 ձու:

Նոր ցեղախմբի թռչունները օժտված են բարձր տոհմային

հաականիշներով, որոնք կայուն կերպով հաղորդում են իրենց ժառանգներին սերնդից-սերունդ:

Վերևում մենք բերեցինք այդ ցեղախմբի թռչունների մթերատվության միայն միջին ցուցանիշները, բայց տոհմային տնտեսությունների էլիտային խմբերում (էջմիածնի թռչնաբուծական ֆարրիկայի մայրական հոտում, Չարբախի էքսպերիմենտալ բազայում) հարյուրավոր թռչուններ են հայտնարելի, որոնց տարեկան ձվատվությունը հասնում է 200—230-ի, իսկ առանձին ռեկորդիստներ տալիս են 240—242 ձուունենալով 2,3—2,4 կգ կենդանի քաշ: Այսպիսի արժեքավոր կորիզի առկայությունը խոսում է այն մասին, որ նոր ցեղախմբի մթերատվության հետագա բարձրացման համար դեռ պոտենցիալ մեծ հնարավորություններ կան: Այդ հնարավոր-

Նկ. 2. Երևանյան ցեղախմբի աքաղաղ, որի կենդանի քաշը մեկ տարեկան հասակում կազմում է 3 կգ.

բուժյունները օգտագործելու լավագույն ուղին գծային բու-
 ծումն է: Ներկայումս տոհմային տնտեսություններում հիմնա-
 դրված են մի քանի գծեր: Բերենք դրանցից միայն մեկի՝
 № 4171 աքաղաղի գծի բնութագիրը: Դեռ 1960 թվականին նրա
 24 աղջիկների միջին ձվատվությունը կազմեց 155—221 ձու
 17 տղաներից 14-ի միջին կենդանի քաշը կազմեց 3,5—4,5 կգ:
 Այդ գծի սերունդը ներկայումս հասնում է մի քանի հարյուրի,
 որոնք նույնպես աչքի են ընկնում բարձր մթերատվությամբ:
 Հաշվի առնելով նոր ցեղախմբի մի շարք տնտեսական և բիո-
 լոգիական արժանիքները, Հայաստանի Մինիստրների սովետը
 1960 թ. նոյեմբերի 14-ի իր որոշումով այն հաստատեց որպես
 ինքնուրույն ցեղախումբ: Երևանյան ցեղախումբը, ինքնու-
 թույն ցեղի իրավունքով ռայոնացվել է ռեսպուբլիկայի բոլոր
 գյուղատնտեսական գոտիներում բուծելու համար: Ներկայումս
 ցեղախմբի թռչունների քանակը միայն կոլտնտեսություննե-
 րում, թռչնաբուծական սովխոզներում և ֆաբրիկաներում
 հասնում է ավելի քան 200 հազարի, այդ թվում մոտ 40 հա-
 զար ածաններ: Հիմնական զլխաքանակը կենտրոնացված է
 Երևանի, էջմիածնի և Լենինականի թռչնաբուծական ֆաբրի-
 կաներում, Գետամեջի և Լիճքի սովխոզներում, անասնաբու-
 ծական և անասնաբուծական դիտահետազոտական ինստի-
 տուտի Չարբախի Լքսպերիմենտալ բաղայում, Շահումյանի և
 Ախուրյանի ինկուբատորային-թռչնաբուծական կայանների
 տոհմային ֆերմաներում, էջմիածնի արտադրական վարչու-
 թյան Աղավնատան և Վերին Քյոլանլուի կոլտնտեսություն-
 ներում, Հեկտեմբերյանի, Արտաշատի, Աբովյանի, Մարտու-
 նու, Բասարգեչարի, Շամշադինի և մի շարք այլ շրջանների
 կոլտնտեսություններում: Այդ թռչուններից մեծ քանակու-
 թյամբ բուծվում են կոլտնտեսությունների, բանվորների և
 ծառայողների անձնական տնտեսություններում:

Անցյալ տարի ԻԹԿ-ը սովխոզների և ֆաբրիկաների ին-
 կուբատորների հետ միասին արտադրեցին ավելի քան 300
 հազար մեկ օրական ճուտ: Այս տարի ինկուբացիայի հնարա-
 վորությունները էլ ավելի են ընդլայնվել: Միայն փետրվար-

հունիս ամիսների ընթացքում եղած ածանների գլխաքանակից կատարվի ոչ պակաս մեկ միլիոն ինկուբացիոն ձու, կամ 700—750 հազար մեկօրական ճուտ: Հետևաբար ռեսպուբլիկայի բոլոր կոլտնտեսություններն ու սովխոզներն էլ հնարավորություն կունենան ստանալու և տճեցնելու այդ արժեքավոր ցեղախումբը:

Երևանյան ցեղախմբի հավերքը ձվատվությամբ շեն զիջում արդյոք ռուսական սպիտակ ցեղին:

Երկար տարիների փորձը անվիճելիորեն հաստատում է, որ կերակրման և պահվածքի միանման պայմաններում երեւելանյան ցեղախմբի հավերքը ունենալով անհամեմատ ավելի մեծ կենդանի քաշ, ձվատվությամբ նույնպես շեն զիջում ռուսական սպիտակ ցեղին: Ասածներս հաստատելու համար բերենք փաստեր: Էջմիածնի թռչնաբուժական Փաբրիկայի մայրական հոտում 1959—1962 թվականների ընթացքում ցեղախմբի հավերքի միջին ձվատվությունը (4 տարվա միջինը) կազմել է 171,5 ձու, իսկ սպիտակ ռուսական ցեղի հավերքինը՝ 143,6 ձու:

Տարեկան միջին ձվատվությամբ երևանյան ցեղախմբի հավերքը շեն զիջել ռուսական սպիտակ ցեղի հավերքին նաև Լենինականի և Երևանի թռչնաբուժական Փաբրիկաներում, Աշտարակի արտադրական վարչության Գետամիջի թռչնաբուժական սովխոզում, Մարտունու արտադրական վարչության Լիճքի սովխոզում, Էջմիածնի արտադրական վարչության Աղավնատուն և Վերին Քյուլանլու գյուղերի կոլտնտեսությունների թռչնաբուժական ֆերմաներում:

Բերելով այս համեմատությունները մենք հեռու ենք սակայն ռուսական սպիտակ ցեղի հավերքի արժանիքները որևէ շափուլ թերազնահատելու մտքից: Այդ ցեղը մեր Միության մեջ, այդ թվում և մեր ռեսպուբլիկայում ամենատարածված

ցեղն է և նույնպես ուսումնասիրված է: Լավ կերակրելու և պահ-
վածքի պայմաններում ուսական սպիտակ ցեղի հավերը
բարձր ձվատվություն են ունենում, լավ հարմարվում են վան-
դակային պահվածքին, վաղահաս են, լավ կոնսուլիդացված
և միատարր են: Լավ արդյունք է ստացվում երբ այդ ցեղի հա-
վիրը օգտագործվում են արդյունաբերական տրամախաշման
մեջ երևանյան ցեղախմբի աքաղաղների հետ:

Տրամախաշման այդ եղանակը պետք է լայնորեն տարածել
ուսպուրլիկայի կոլտնտեսությունների և սովխոզների ապրան-
քային թռչնաբուծական ֆերմաներում:

Առանձնապես մեծ հեռանկարներ են բացվում մեր ուս-
պուրլիկայում մսացու ճտերի-բրոյլերների արտադրությունը
մեծ մասշտաբներով զարգացնելու համար: Առաջիկա 3—4
տարում միայն քաղաքամերձ տնտեսություններում տարեկան
պետք է աճեցվեն 5 միլիոն մսացու ճտեր: Հատուկ փորձերը
ցույց տվին, որ այդ նպատակի համար մեծ էֆեկտիվությամբ
կարող են օգտագործվել երևանյան ցեղախմբի մատղաշները:
Անասնաբուծական և անասնաբուծական ինստիտուտի աս-
պիրանտ ընկ. Ս. Սահակյանը իր փորձերում ցույց տվեց, որ
երևանյան ցեղախմբի մսացու ճտերի միջին քաշը արդեն 90
օրական հասակում հասնում է 1,3 կգ (զգալի թվով մատղաշ-
ներ այդ հասակում ունենում են 1,4—1,5 կգ և ավելի քաշ)
1 կգ քաշաճի վրա ծախսելով ընդամենը 3,34 կերի միավոր
կամ մոտ 50% պակաս քան ուսական սպիտակ ցեղի մատ-
ղաշները: Իմիջիացլոց ասենք, որ 1 կգ քաշաճի վրա խոշոր և
մանր եղջերավոր կենդանիները ծախսում են 8-9 կերի միա-
վոր: Անգամ ամենավաղահաս մսատու գյուղատնտեսական
կենդանին՝ խոզը 1 կգ քաշաճի վրա ծախսում է 5—6 կերի
միավոր:

Քիմիական անալիզները և օրգանոլեպտիկ համտեսումնե-

րը ցույց են տվել, որ երևանյան ցեղախմբի մասցու ճտերի սպանդային քաշը հասնում է 92%, մսի մեջ սպիտակուցները կազմում են 21,2%, ճարպը 18,4%, շոր նյութերի քանակը՝ 34%: Միսը աչքի է ընկնում բարձր սննդարարությամբ և լավ համով:

Վերևում նշվեց, որ շատ բարձր արդյունք է տալիս երեւանյան ցեղախմբի աքաղաղների և ուսական սպիտակ ցեղի հավերի արդյունաբերական տրամախաշումը: Մեր մասսայական գիտա-արտադրական փորձերում այդպիսի տրամախաշումից ստացված խառնածինների տարեկան ձվատվությունը կազմեց 188—190 ձու, իսկ կենդանի քաշը 18% գերազանցեց ուսական սպիտակ ցեղի հավերի քաշին:

Բերած փաստական տվյալները համոզիչ կերպով խոսում են երևանյան ցեղախմբի հավերի տնտեսական և բիոլոգիական մի շարք առավելությունների և մասնավորապես նրանց բարձր մթերատվության ու կենսունակության մասին: Մեր ուսպուբլիկայի կոլտնտեսությունները և սովխոզները, ինչպես նաև թռչնաբուծական ֆաբրիկաները և ԻԹԿ-ի տոհմային տնտեսությունները համարձակ կերպով կարող են կազմակերպել այդ ցեղախմբի թռչունների մասսայական բուծումը իրենց տնտեսություններում և միաժամանակ նպաստել նրանց տարածմանը կոլտնտեսականների, բանվորների և ծառայողների անհատական տնտեսություններում: Մենք համոզված ենք, որ նոր ցեղախմբի լայն տարածումը կոլտնտեսություններում և սովխոզներում մեծ խթան կհանդիսանա անասնաբուծության այդ կարևոր ճյուղի արագ զարգացմանը և նրա շահավետության բարձրացմանը:

Ստորև բերում ենք երևանյան ցեղախմբի հավերի կերակրման տիպային մի կերարածին, որով կերակրելիս յուրաքանչյուր ածանից տարեկան ստանում են 145—150 ձու և ավելի:

ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ՑԵՂԱԽՄԲԻ ՀԱՎԵՐԻ ԿԵՐԱԿՐՄԱՆ ՏԻՊԱՅԻՆ ԿԵՐԱԲԱԺԻՆ

Կերի անունը	Օրեկան 1 դլխին գրամն.				Կերակրման ուժիմը
	ձմռանը 12-3	դարձանը 4-5	ամառն 6-8	աշնանը 9-11	
Կոմբիկեր թռչունի	70	20	80	70	Կերերը արվում են օրեկան 3 անգամ՝ առավոտյան ժամի 7-ին ցերեկյա ժամը 12-ին և երեկոյան ժամը 5-ին:
Տորեն, թեփ մանր	10	15	15	10	
Բամբակի քուսպ	10	12	10	12	
Գարի ծլեցրած	15	10	10	10	
Առվույտի ալյուր	10	—	—	7	
Թարմ կանաչ	—	40	50	15	
Քաշած կաթ	25	30	25	30	
Շաքարի ճակնդեղ	20	—	—	20	
Գաղար	15	—	—	15	
Սիլսա	15	—	—	10	
Խաղողի մզվածք	20	—	—	20	
Կավիճ կամ խխունջ	4	4	3	3	
Ոսկրի ալյուր	3	3	3	2	
Աղ կերակրի	0,4	0,4	0,4	0,3	
	217,4	194,4	196,4	231,3	

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայկական ՍՍՌ Քաղաքական և գիտական գիտելիքների տարածման ընկերություն հրատարակությամբ 1963 թվականին լույս են տեսել գիտա-աթեխատական բնույթ կրող հետևյալ բրոշյուրները՝

- Թ. Ս. Իսայան — Մարքսիզմ-լենինիզմը կրոնի մասին
- Հ. Գ. Բատիկյան — Ժամանակակից բիոլոգիան և կրոնը
- Տ. Ս. Մարգարյան — կրոնը և կինը
- Հ. Ս. Աղայան — կրոնական հավատքի առաջացումը
- Ա. Ա. Կարապետյան — Պատկերացում հոգու մասին
- Վ. Կ. Հարությունյան — Քրիստոնեության տարածումը Հայաստանում և նրա հետևանքները
- Մ. Ա. Օդարաշյան — Արդյոք գոյություն ունի՞ ճակատագիր
- Պ. Հ. Գևորգյան — Տիեզերքի նվաճումը և կրոնը

A 35942

Վերահիշյալ բրոշյուրները ձեռք բերելու համար դիմել գրքի վաճառքի խանութներին:

Հրատ. խմբագիր՝ Հ. Սինանյան
Ավագ սրբագրիչ՝ Ա. Շաղգամյան

ՀՅ 10066

Պատվեր 1446

Տիրաժ 1000

Հանձնված է արտադրության 15/IV 1963 թ.:
Ստորագրված է տպագրության 10/IV 1963 թ.:
Թուղթ 70×108¹/₃₂: Տպագր. 1 մամ. հրատ. 0,5 մամ.:

Անվճար

ՀՍՍՌ Կուլտուրայի մինիստրության Հրատարակչությունների
և պոլիգրաֆ արդյունաբերության գլխավոր վարչության
№ 6 տպարան, Երևան, Թումանյանի փողոց № 51, 1963 թ.:

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

220035942

(0511)

A 35942

ԱՆՎՃԱՐ